

**TÜRKİYE'NİN 1966 ve DAHA ÖNCEKİ YILLARA
AİT BÜTÇELERİ ve TATBİKATI**
(Mukayeseli Analiz)

Yenal ÖNCEL

İstanbul Üniversitesi Maliye Enstitüsü

GİRİŞ

Ele almış olduğumuz konu içerisinde öncelikle 1964 - 1966 mali yılları bütçeleri üzerinde durulacak ve bu arada evvelki yıllar bütçe ve tatbikatı neticeleri muhtelif bakımlardan mukayeseli olarak gözden geçirilecektir. İnceleme ve mukayeselerimizde genel ve katma bütçeler esas olmakla beraber mahallî idareler bütçelerine de yer verilecektir.

Mukayese konusu, kamu gelir ve giderleri, borçları ayrı başlıklar altında ele alınarak genişletilecektir. Konunun ele alınmasındaki esas gaye, konferanslar serisi kitabının sonunda, bundan önceki yıllara ait bütçeler ve onların tatbikatı hakkında istatistikî bilgiler koyabilmek ve bunların incelenmesine yer vermektir. Bu bakımdan yazımızın büyük bir kısmı, içinde bulunduğumuz yıl ve öncesi bütçe kanunu ve tasarılarının toplu bir etüdünü teşkil etmektedir.

I — DEVLET BÜTÇESİ

1. 1964 Yılı Bütçesi :

1964 Devlet bütçesi, önceki yıllar bütçelerine nazaran gider bölümlerinin tertibi bakımından önemli bir değişiklikle tanzim olmuştur. Bu yıldan itibaren bütçe harcamaları *carî giderler*, *yatırım giderleri* ve *sermaye teşkili ve Transfer harcamaları* şeklinde üç ana grupta toplanmıştır. Bilindiği gibi eski ikili tasnifte, carî harcama mahiyetinde olmayan fakat plânda öngörülen yatırım kapsamına

da girmeyen bir kısım harcamalara, bütçede, yatırımlar arasında yer veriliyordu. Üçlü tasnifle kalkınma plânı ile bütçe arasında mu- tabakat sağlanmış oldu. Bu değişikliğe paralel olarak bölüm adet- lerinde de bir azaltma yapılma yoluna gidilmiştir.

a) *Ödenekler :*

1964 yılı genel bütçesiyle verilen ödenek toplamı 6.639.500 bin lirası carî, 1.811.700 bin lirası yatırım, 5.033.000 bin lirası ser- maye teşkili ve transfer giderlerine olmak üzere toplam olarak 13.484.200 bin liradır. Bu miktara, yıl içinde alınan ek ve olağanüs- tü ödenek, Muhasebei Umumiye Kanununun 48 inci maddesine ve ayrıca 3010 sayılı kanuna göre verilen ödenek ve 5526, 5750 sayılı kanunlar gereğince karşılık paralardan ödenek kaydedilen tutarın eklenmesiyle yılın ödenek toplamı 7.107.500 bin lirası carî gider- lere, 1.997.135 bin lirası yatırım giderlerine, 5.890.547 bin lirası ser- maye teşkili ve transfer giderlerine ait olmak üzere 14.995.182 bin liraya balığ olmuştur (Nâzım varidat mukabili avans kaydolunan meblâğ hariçtir) ¹.

Yıl sonunda büyük kısım carî ve sermaye teşkili ve transfer giderlerine ait olmak üzere toplam olarak 1.260.041 bin liralık öde- nek bakiyesinin iptali cihetine gidilmiştir.

b) *Bütçe tatbikatı neticeleri :*

1964 yılı carî gider tertibinden 6.430.300 bin lira yatırım gider- leri tertibinden 1.700.846 bin lira, sermaye teşkili ve transfer gider- leri tertibinden 5.402.482 bin lira olmak üzere toplam olarak 13.533.628 bin lira harcanmıştır. Bu miktarın 12.763.400 bin lirası normal giderlere ait bulunmakta, bakiye 770.228 bin lirasını da ge- lirleri özel kaynaklardan sağlanan ve harcamaları da aynı miktar- lar üzerinden muhasebeleştiği için bütçe sonuçlarına tesiri olmayan özel giderler teşkil etmektedir.

1964 malî yılında 10.695.405 bin lirası normal kaynaklardan ve 2.458 milyon lirası da özel kaynaklardan olmak üzere toplam olarak 13.153.405 bin lira sağlanacağı tahmin edilmiştir. Bu tah- minde bulunulurken, 1963 yılına nazaran önceki yıllık artış sey- ri göz önünde tutularak % 13.78 nisbetinde bir artışla vergilerden

1) Bu rakamlar bütçe gerekçelerinden alınarak konulmuştur.

11.253.900 bin liralık gelir sağlanacağı hesaplanmış ve bu miktara diğer devlet gelirlerinden 441.505 bin lira, dış yardım ve kredi karşılıklarından 1.800 milyon lira, tasarruf bonolarından 480 milyon lira, özel fonlardan 178 milyon lira ilâve edilmiştir. Bu tahminlere göre elde olunan neticeler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

1964 Yılı Gelir Tahmini ve Fiili Sonuçları

<i>Gelir nevi</i>	<i>Tahmin (Milyon TL.)</i>	<i>Fiili netice (Milyon TL.)</i>
Vergi gelirleri	11.254.0	9.292.0
Tasarruf bonoları	480.0	542.8
Fonlar	178.0	244.8
Dış yardım ve kredi karşılıklarından	1.800.0	1.303.9
Vergi dışı gelirler	441.0	554.0
	13.149.0	11.937.5

Kaynak : Bütçe gerekçeleri.

Tablodan da anlaşılacağı üzere vergi gelirleri ve dış yardım ve kredi karşılıkları kalemleri hariç diğer gelir tahsilâtları tahminin üzerinde olmuştur.

Gelir ve giderler karşılaştırılacak olursa, yukarda tereküp tarzı açıklanan giderler toplamı 13.533 milyon liranın 9.846 milyon lirası normal kaynaklardan, 770 milyonluk kısmı karşılıklı gelir yazılan rakamın tenzili ile ve 2.303 milyon liralık kısmı da muhtelif özel gelirlerle karşılanmış, neticede gelirlerle giderler arasında 613 milyon liralık aleyhte fark hasıl olmuştur².

2. 1965 Yılı Bütçesi :

a) *Ödenekler :*

1965 yılı bütçesi ödenek toplamı 7.269.500 bin lirası cari harcamalara 1.835.900 bin lirası yatırım harcamalarına, 5.315.993 bin lirası da sermaye teşkili ve transfer harcamalarına ait olmak üzere toplam olarak 14.421.393 bin liradır. Bu miktar özel kanunlar ve ek,

2) Bak. 1966 bütçe gerekçesi sahife 156, Ankara 1965.

olağan üstü ödeneklerle (ekim ayı sonu) 15.591.164 milyon liraya baliğ olmuştur.

b) *Bütçe tatbikatı ve neticeleri :*

1 Mart 1965 den Eylül 1965 sonuna kadar geçen 7 aylık devre zarfında 1965 yılı bütçesiyle kabul edilen ödeneklerden carî giderler için 5.700.240 bin lira, yatırım giderleri için 1.479.111 bin lira, sermaye teşkili ve transfer giderleri için 4.419.984 bin liralık ödeme emri il ve ilçe mal sandıkları ile askerî ve mülkî saymanlıklara gönderilmiştir.

Ekim 1965 sonu itibariyle 3.856.556 bin liralık yatırımlar için 870.272 bin liralık, sermaye teşkili ve transferler için 3.927.008 bin liralık masraf, verile emrine bağlanmış ve bütçeye gider kaydedilmiştir. Bu miktardan carî giderler için 3.803.090 bin lira, yatırımlar için 844.241 bin lira, sermaye teşkili ve transferler için 3.228.567 bin lira fiilî ödeme yapılmıştır. 1964 yılından devren gelen bütçe emanetlerinden 729.182 bin lira ödenmiş ve bu suretle 1.3.1965 - 31.10.1965 devrenin fiilî ödemeler toplamı 8.605.081 bin liraya baliğ olmuştur³.

Gelirler bakımından ise 1965 yılının bütçesinin gelirleri, vergilerden 11.032.578 bin lira, vergi dışı normal gelirler 663.840 bin lira ve özel gelirler ve fonlardan 2.325.000 lira olmak üzere toplam olarak 14.021.316 bin lira tahmin edilmiştir. Bu gelir tahminlerine karşılık neticesi alınmış, mart - ekim aylarını kapsayan 8 aylık dönemde, vergi gelirlerinden 6.498.499 bin lira, vergi dışı normal gelirlerden 399.557 bin lira ve tasarruf bonolarıyla karşılık paraları ve çeşitli fonları içine alan özel gelirler ve fonlardan 1.407.103 lira olmak üzere toplam olarak 8.305.159 lirası fiilen tahsil edilmiştir.

Böylece 1965 yılı gelir tahminlerinin % 59.2 si bu 8 aylık devre içinde tahakkuk etmiş bulunmaktadır.

Burada bir fikir vermesi bakımından seneler itibariyle gelir tahminlerinin fiilî neticelere göre isabet derecesini göstermek isteriz. Ancak aşağıdaki tabloda isabet derecesinin tâyininde malî yıl başında tahminde yer almayan fakat yılı içinde tahsilâtı yapılan hususî kanunlarla elde olunan varidat, krediler mahsubatı ve bağışlar v.s. fiilî varidata dahil edilmemiştir.

3) 1966 bütçe tasarısına ait gerekçeden.

Varidat Tahsilâtının, Tahminine Nazaran İsabet Derecesini Gösteren Tablo
(Bin TL.)

Yıl	Bütçede tahmin edilen	Tahsilât	İsabet derecesi
1958	4.475.552	4.560.316	% 101
1959	5.980.630	5.756.260	96.2
1960	7.281.695	6.344.518	87.1
1961	8.678.703	8.168.138	94.1
1962	10.114.861	8.938.419	88.4
1963	12.082.498	10.239.415	84.3
1964	13.153.405	12.720.181	91.0

Kaynak : Bütçe kanunları, gerekçeleri ve kesin hesaplar.

3. Kalkınma Plânı 1963 - 1965 Programlarının Uygulama Sonuçları :

Kalkınma plânının 1965 programı yatırımlarının 30 Eylül 1965 tarihi itibariyle gerçekleşme durumu ve aynı dönemler için 1963 - 1964 yılları uygulamalarıyla mukayeseli olarak aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Kamu Sektörü Yatırımlarının Gerçekleşme Durumu
(30 Eylül İtibariyle)

	Program			Gerçekleşen miktar			(Milyon TL.) Gerçekleşme oranı %		
	1963	1964	1965	1963	1964	1965	1963	1964	1965
Genel Bütçeli Daireler	1681,6	1690,9	1690,8 a	857,7	771,7	698,1	52	47	43
Katma » »	1342,8	1751,8	2178,7	718,4	860,7	697,7	54	49	44
Döner Sermayeli İdareler	265,8	262,7	268,0	118,3	104,5	105,8	44	42	40
İktisadî Devlet Teşekkülleri	1941,5	2694,3	2943,2	1059,1	1119,9	1295,5	56	42	44
Toplam	5231,7	6399,7	7030,7	2753,5	2856,8	3067,1	54	45	44

Not : a) Millî Savunma Bakanlığının 194,2 milyon liralık enfastrüktür yatırımları değerlendirmeye ithal olunmamıştır.

Kaynak : 1966 malî yılı bütçe tasarısına ait gerekçe s. 173.

Bu tablolar İktisadî Devlet Teşekkülleri için takvim yılı başından itibaren 9 aylık, genel ve katma bütçeli daireler ile döner sermayeli kuruluşlar için malî yıl başından itibaren yedi aylık uygulama sonuçlarını aksettirmektedir. Tabloların tetkikinden anlaşılacağı üzere kamu sektörü yatırımlarının 30 Eylül 1965 tarihi itibariyle gerçekleşme oranı % 44 tür. Aynı zamanda bir önceki yıla nazaran İktisadî Devlet Teşekkülü yatırımları hariç diğerlerinde küçük bir gerileme mevcuttur.

4. 1966 Yılı Bütçesi :

1966 yılı bütçe kanunu henüz tasarı halinde olduğundan bu yıla ait rakamlar teklif şekilleri itibariyle verilecektir. Bu duruma göre 1966 yılı bütçe tasarısı ile,

Cari harcamalar için	8.271.411.928 lira
Yatırım harcamaları için	2.300.591.696 »
Sermaye teşkili ve transfer harcamaları için	6.146.438.642 »
ve toplam olarak	<u>16.718.442.266 lira</u>

ödenek teklif edilmiştir.

Genel ve katmalar için bir arada konsolide Devlet bütçesi de,

Cari harcama ödenekleri	9.074.923.231 lira
Yatırım ödenekleri	4.832.635.728 »
Sermaye teşkili ve transfer ödenekleri	3.679.157.987 »
ve toplam	<u>17.586.716.946 lira</u>

olarak tesbit edilmiştir.

1965 bütçe tasarısına nazaran cari harcamalarda % 13,02 oranında, yatırım harcamalarında % 20,37 oranında sermaye teşkili ve transfer harcamalarında % 16,73 oranında bir artış mevcuttur.

Gelir bütçesi tahmininde ise, 1966 Malî Yılı Genel Bütçe Gelirleri 12.677.000.000 lirası vergi gelirlerinden 730.275.000 lirası vergi dışı normal gelirlerden ve 2.661.167.266 lirası da özel gelirler ve fonlardan olmak üzere toplam olarak 16.068.442.266 liraya baliğ olmaktadır.

Bu duruma göre 1966 bütçe kanunu tasarısında genel bütçeye ait olmak üzere 650 milyon liralık görünür bir açık mevcuttur. Meclise henüz arzedilecek genel bütçe tasarısının 3 ncü maddesinde bu açığın 650 milyon liralık bir iç istikrazla karşılanacağı öngörülmektedir.

Kanaatımızca 1966 bütçe tasarısında belirtilen 650 milyon liralık açık daha da fazladır. Gerçekten konsolide Devlet bütçesi ile bir karşılaştırma yapılırsa bu açığın daha fazla olarak tecelli edeceği açık olarak görülebilir. Keza gelir bütçesi tahminlerinde de zannımızca bir aşırılık vardır. Vergi gelirleri 12.677 milyon lira olarak tahmin edilmektedir. Elde bulunan neticelere göre 1964 vergi gelirleri tahsilâtı 9.292 milyon lira olarak tahsil edilmiştir. Normal artış hızına göre bu miktarın 12.677 milyonun çok altında kalması mukadderdir. Kaldı ki yeni vergiler ihdas edilmediği gibi muafiyet ve istisnalarda genişletmeler düşünüldüğüne göre de evvelki yıllardan daha süratli bir vergi geliri artışı düşünülmemesi icap eder.

II — ÂMME GELİRLERİ

1. Devlet Gelirleri :

1964 ve öncesi iki malî yılın bütçelerini ana hatları itibariyle tetkik ettikten sonra daha ziyade istatistikî malûmatı ihtiva eden âmme gelirlerinin yıllar itibariyle seyrini inceleyeceğiz.

Devlet gelirleri içinde en büyük kalemi vergi gelirleri teşkil etmektedir. 1960 yılı hariç tutulacak olursa bir önceki sene tahsilâtına nazaran bütün yıllarda % 10 un üstünde bir artış meydana gelmiştir. Aşağıdaki tabloda 1950 senesinden 1964 senesine kadar olan devrede 1950 senesi 100 kabul edilmek suretiyle toplu olarak Devlet gelirleri artış endeksleri gösterilmiştir.

<i>Seneler</i>	<i>Devlet gelirleri (Milyon TL.)</i>	<i>Artış endeksleri</i>
1950	1299	100
1951	1352	104
1952	1651	127
1953	1936	149
1954	2184	168
1955	2583	198
1956	2949	227
1957	3759	290
1958	4347	334
1959	5754	442
1960	5938	457
1961	8051	619
1962	8926	687
1963	11493	884
1964	11938	919

Not : Tahsilât rakamları Hazine Genel Hesabından alınmıştır.

Devlet gelirleri içinde yer alan muhtelif kaynakların da ayrıntılı olarak seneler itibariyle durumu aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Seneler İtibariyle Gelir Tahsilâtında Artışlar
(Milyon TL.)

<i>Seneler</i>	<i>Vergiler</i>	<i>Diğer Kamu gelirleri</i>	<i>Tasarruf Bonusu, karşılık paralar ve fonlar</i>
1956	2816	133	—
1957	3592	167	—
1958	4142	205	—
1959	5535	219	—
1960	5671	267	—
1961	6699	421	931
1962	7114	330	1481
1963	8424	564	2505
1964	9292	554	2091

Kaynak : Bütçe Gerekçelerinden.

Tablonun tetkikinden anlaşılacağı gibi vergiler haricindeki gelirler düşük kalmaktadır. Keza vergi tahsilâtı nisbet olarak da seneden seneye artan oranda bir artış göstermiştir. 1950 senesinden 1964 senesine kadar olan devrede cari fiyatlarla millî gelir rakamları ve genel bütçe vergileri tahsilât ve bunlara ait artış endeksleri arasındaki mukayese aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Seneler	Gayri safi millî hasıla		Genel Bütçe vergileri	
	Miktar	Endeks	Miktar	Endeks
1950	10.384	100	1.241	100
1951	12.270	118	1.236	99
1952	14.320	137	1.580	127
1953	16.821	161	1.853	149
1954	17.114	164	2.094	168
1955	21.059	202	2.481	199
1956	24.334	234	2.816	226
1957	30.528	293	3.592	289
1958	38.506	370	4.142	333
1959	47.726	459	5.535	446
1960	50.969	490	5.671	456
1961	53.719	517	6.699	539
1962	60.300	580	7.114	573
1963	68.490	659	8.424	678
1964	72.888	701	9.292	748

(Milyon TL.)

Kaynak : 1966 mali yılı Bütçe Kanunu Tasarısı Gerekçesi s. 192.

2. Mahallî İdarelerin Gelirleri :

Özel idarelerin muhtelif gelir gruplarına göre seneler itibarile elde ettikleri gelirler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

TABLO
Özel İdarelerin Gelirleri

1000 TL. Gelir nev'ileri	1958	1959	1960	1961	1962
Bina vergisi	28.235	34.697	42.314	60.792	72.868
Buhran vergisi	15.359	19.710	22.782	28.279	30.932
Arazi vergisi	21.650	23.760	24.861	44.978	66.009
Akaryakıttan alınacak yol vergisi	28.960	35.535	32.944	45.684	39.772
Cezalar	1.897	5.317	5.642	4.341	16.135
Resim ve harçlar	5.721	7.470	10.471	16.473	6.596
Mülkler ve kurumlar geliri	14.757	13.259	15.587	11.627	11.415
Türlü gelirler	7.414	7.887	10.281	10.960	11.052
Yardım ve bağışlar	113.316	117.668	165.944	203.067	260.327
Geçen yıldan devir	10.612	6.938	2.086	2.095	11.244
Toplam	247.921	272.241	332.912	433.296	526.350

Kaynak : 1960 - 62 istatistik yıllığı.

İl özel idarelerinin malî gelirlerinin başında 1962 yılı itibariyle 260 milyon TL. sı ile yardım ve bağışlar yer almaktadır. Ancak bu gelir nev'i il özel idarelerinin kendine has varidatları arasında mü-talâa edilemez. Ancak il özel idarelerinin aşağıda incelenecek gelir nevelerinin kifayetsizliği, yıldan yıla artan bir şekilde devlet yardımlarını gerektirmiştir. Nitekim yukardaki tablonun tetkikinden de anlaşılacağı gibi il özel idareleri yarı yarıya Yardımlar ile beslendiği görülmektedir.

İl özel idarelerinin kendilerine has gelirlerinin başında bina, buhran ve arazi vergileri gelmekte ve toplamı 1962 yılı için 170 milyon lirayı bulmaktadır. Bunu takiben 40 milyon lira ile Akaryakıt istihsal vergisinden almış olduğu % 22 pay gelmektedir. Bu, ev-velce özel idarelerce alınan yol vergisinin kaldırılması üzerine bu idarelere tahsis olunmuş bir gelir nevidir.

İl özel idarelerinin kendilerine has diğer gelirleri, Resim ve harçlar, mülkler ve kurumlar geliri, türlü gelirlerdir. Ancak yukarda belirtildiği gibi bu gelirler çok kifayetsiz ve ıslaha muhtaç durumdadırlar.

Belediyelere gelince bunlar vazifelerini yapmak için lüzumlu bulunan gelirleri Belediye Gelirleri Kanunu ile sağlarlar. Fakat, şehirleşmelerdeki sürat, para kıymetindeki değişmeler, mahallî hizmetlerin görülmesi için yapılan vaadler ve yapılan hamleler sözü geçen kanunun kifayetsiz kalmasına sebep olmuştur. Belediye gelirleri şu üç kategoride incelenebilir :

a) Devlet ve Özel İdareler kanaliyle tahsil edilenler : İller Bankasında devlet ve özel idareler kanaliyle belediyelere tanınan paylar birikir. Toplanan paranın % 80 i belediyelerin nüfuslarına göre dağıtılır. Geri kalan % 20 ise nüfusu 50.000 den az olan belediyelere tahsis edilir.

b) Emlâkle ilgili gelirler : Belediyeye ait bulunan emlakların satışı, kira bedelleri bu grup içinde yer alır. Ayrıca belediyeler Özel idareler kanaliyle ayrılan bina vergisi, şerefiyeler, harcamalara iştirak payı (bilhassa yapı kooperatiflerinden aldıkları), temizleme ve aydınlatma resmi, bu gruba girmektedir.

c) Diğer gelirler : Belediyelerin gelir durumunu incelerken Belediyeler ve mahallî idareler için yapılan bir anketin vardıği sonuçlar şöyle özetlenebilir :

1. Belediyeler kendilerine verilen vazifeleri görmeğe yeterli gelir kaynaklarına sahip değildirler.
2. Devletin yaptığı yardımlar belediyelerin en önemli kaynaklarını teşkil etmektedir.
3. Belediyelerin gayri menkullerle ilgili gelirleri hiç bir önem taşımamaktadır.
4. Belediyelerin resim, harç ve vergi şeklindeki gelir kaynakları tatmin edici olmaktan çok uzaktır.

Belediyelerin gelirlerini gösterir tablo yıllar itibarile aşağıda gösterilmiştir.

Belediyelerin Gelirleri

1000 TL.

Gelir nevi	1958	1959	1960	1961	1962
Belediye vasıtasıyla tahsil edilme- yen gelirlerden belediye payları	155.855	219.967	263.057	287.230	321.898
Harcamalara iştirak payları	15.708	21.590	24.565	25.021	38.374
Belediye aracı ile tahsil olunan vergiler	85.046	105.563	110.680	129.646	137.294
Tahsili isteğe bağlı gelirler	561	666	805	815	1.087
Türlü resim ve harçlar	41.922	17.128	19.994	20.186	33.231
Cezalar	4.429	4.189	5.510	5.716	6.773
Çeşitli gelirler	87.241	205.487	76.030	69.657	110.787
Katma bütçeli idareye bağlı olma- yan idareler geliri	26.914	45.755	57.891	74.228	69.007
Bağışlamalar, yardımlar	171.306	165.938	130.906	66.023	57.724
İstikrazlar	44.848	74.981	42.531	22.543	118.252
Özel Bölüm	26.659	30.639	31.164	40.582	2.787
Toplam	660.489	891.903	763.133	741.647	897.214

Not : 1962 rakamı bütçe ödeneğidir.

Kaynak : 1960 - 62 istatistik yılı.

III — DEVLET BORÇLARI

1963 ve 1964 seneleri sonunda Devlet borçlarının durumunu gösterir tablo aşağıda düzenlenmiştir.

<i>Devlet Borçları</i>							
(Milyon TL.)							
<i>Devlet Bütçesi Borçları</i>		<i>Hazine Kefaletleri</i>		<i>Hazine İşlemleri</i>	<i>Amortisman ve Kredi Sandığı tahvilleri</i>		<i>Toplam</i>
<i>İç Borç.</i>	<i>Dış Borç.</i>	<i>İç Borç.</i>	<i>Dış Borç.</i>	<i>İç Borç.</i>			
1963	9.277	5.933	1.308	458	847	669	18.494
1964	9.924	7.704	1.505	468	1.322	858	21.782

Kaynak : 1965 istatistik aylık bültenleri.

Devlet borçları içinde yukardaki tabloda göstermiş olduğumuz iç borçların % 0.4 ü kısa ve orta vâdeli ve % 99.6 sı uzun vâdelidir. 30 Eylül 1963 tarihinden 30 Eylül 1964 tarihine kadar olan bir senelik devrede 223 sayılı kanunla ihraç olunan tasarruf bonolarından 570 milyon liralık bir hasılat temin olunmuştur. Böylece 30/9/1964 itibariyle toplam tutarı 1.660 milyon liraya yaklaşmıştır.

Tekel Genel Müdürlüğünün iç alımları dolayısıyla doğan borçları, sermayesinin büyük bir kısmını tesislerine yatırmış olan bu müessesenin 196 sayılı kanunla tütün piyasasının tanzimi ve çay müstahsillerini himaye için hazine kefaleti ile borçlanma zorunluluğundan ileri gelmektedir. Bu sebeple adı geçen genel müdürlüğün 30/9/1964 tarihinde 475 milyon liralık iç borçlanmasına sebep olmuştur.

Diğer taraftan dış borçlar resülmal bakiyesi 30 Eylül 1964 tarihinde 7.513 milyon TL.sına balığ olmuştur. 1963 senesine nazaran arada meydana gelen 2 milyar TL.lık artışın büyük kısmı konsorsiyum çerçevesi içinde 1963 yılı ikinci yarısından 30 Eylül 1964 e kadar alınan program kredileriyle EMA kredisi ve sürplüs anlaşmalarından yapılan kullanmalardan meydana gelmiştir.